

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 16 februari 1922 kl. 5 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående särskild skatt å tobaksvaror m. m. jämte en i ämnet väckt motion.

Genom proposition den 13 januari 1922, nr 14, vilken hänvisats till bevillningsutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag,

ej mindre föreslagit riksdagen att

dels antaga nedan, i samband med utskottets hemställda intagna förslag till förordning angående särskild skatt å tobaksvaror;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att å statens vägnar med aktiebolaget svenska tobaksmonopolet träffa tilläggsöverenskommelse till det mellan staten och bolaget den 12 februari 1915 upprättade kontrakt angående utövandet av svenska statens tobaksmonopol i huvudsaklig överensstämmelse med följande förslag:

»Emellan svenska staten samt aktiebolaget svenska tobaksmonopolet är följande tilläggsöverenskommelse träffad till det den 12 februari 1915 emellan ingångna avtal:

Bolaget förbinder sig att, på sätt i § 6 av nämnda kontrakt finnes stadgat, till staten erlagga skatt till belopp, motsvarande jämväl de enligt förordningen den.....1922 angående särskild skatt å tobaksvaror gällande skattesatser samt att i den ordning, samma paragraf omförmåler, till statskontoret inleverera sålunda upplupna skattebelopp.»;

dels, under förutsättning av bifall till vad sålunda föreslagits, antaga följande förslag till ändrad lydelse av anm. 2 till rubrikerna nr 196 och 197 i tulltaxan:

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 7 saml. 4 häft. (Nr 5.)

»2. Vid förtullning.....	utgör
a) för kvantitet icke överstigande den av Kungl. Maj:ts enligt 3 mom. av nämnda § fastställda	
för cigarrer och cigarrcigarretter	25 kr. per kg.
» cigarretter	30 » » »
» arbetad tobak, andra slag	6 » » »
b) för vad som överskjuter den under a) härovan åsyftade kvantitet	
för cigarrer och cigarrcigarretter.....	50 kr. per kg.
» cigarretter.....	60 » » »
» arbetad tobak, andra slag.....	12 » » »
Efter de.....	därför.»;

än även, med återkallande av Kungl. Maj:ts i propositionerna nr 1 och 2 gjorda förslag angående upptagande av tobaksskatt i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 och tilläggsstaten för år 1922, föreslagit riksdagen

att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga under egentliga statsinkomster följande inkomstitlar sålunda:

tobaksskatt, <i>bevillning</i>	16,000,000
särskild skatt å tobak, <i>bevillning</i>	6,000,000; samt

att i tilläggsstaten för år 1922 upptaga under motsvarande rubrik följande inkomstitel:

särskild skatt å tobak, <i>bevillning</i>	10,000,000.
---	-------------

Tillika har till utskottet hänvisats en i anledning av förenämnda proposition av herr *Nylander* i andra kammaren väckt motion, nr 166, däri hemställt,

»1. att riksdagen ville avslå Kungl. Maj:ts föreliggande proposition nr 14 i förhoppning om, att riksdagen skall finna annan utväg att på den indirekta beskattningens väg nå den ökade inkomstsiffran, som i propositionen eftersträvas, eller, om detta visar sig omöjligt,

2. att riksdagen endast så till vida måtte bifalla den föreliggande propositionen, att viss skatteförhöjning av lägre grad än den föreslagna vidtages och att densamma likformigt komme att drabba såväl i riket tillverkade som importerade tobaksvaror.»

Beträffande motiveringen för motionärens hemställan får utskottet hänvisa till motionen.

Den föreliggande propositionen avser införande av en tillfällig, dels efter stycketal dels efter vikt utgående skatt å vissa tobaksvaror med skattesatser, så avpassade att till riket införda tobaksvaror skulle beskattas högre än i riket tillverkade. Syftet med förslaget har av chefen för finansdepartementet angivits vara i första hand att bereda statsverket ökade inkomster. Därjämte har avsetts att skydda den inhemska tillverkningen av tobaksvaror mot den konkurrerande importhandeln.

Beträffande den närmare utvecklingen av de för Kungl. Maj:ts förslag sålunda anförda skälen torde utskottet få hänvisa till ovannämnda, vid propositionen fogade protokollsutdrag. Av detta framgår även, att Kungl. Maj:t den 7 januari 1922, till förekommande av att under tiden till dess en skattehöjning kunde träda i kraft tobaksvaror av enskilda handlande införtullades och licensbehandlades med tillämpning av nu gällande skattesatser, utfärdat förordning angående förbud mot viss införsel av tobaksvaror.

Det förslag om införande av statsmonopol å tobakstillverkningen i riket, vilket av Kungl. Maj:t framlades för 1914 års senare riksdag (prop. nr 254), var byggt på ett av 1909 års tobaksskattekommitterade med betänkande av den 2 september 1911 såsom alternativ framlagt förslag. Sistnämnda kommittéförlag innehöll bestämmelser om uteslutande rätt för monopolets utövare icke blott att inom riket tillverka tobaksvaror utan även att till riket införa sådana varor av utländskt fabrikat (med vissa undantag, avseende enskildas import för eget bruk). Dåvarande chefen för finansdepartementet erinrade i motiveringen till propositionen, hurusom kommittéförlaget utginge från grundsatsen att handeln med tobaksvaror skulle lämnas oberörd av monopolet, och framhöll, att ett förbud mot import av tobaksvaror för försäljning i viss mån innebure ett avsteg från nämnda, i övrigt konsekvent fullföljda princip. Det hade från tobakshandlarnas sida framhållits, att handeln knappast kunde anses fri, därest handlandena vid sina inköp bleve uteslutande hänvisade att hålla sig till monopolets utövare såsom den enda engrosförsäljaren av tobaksvaror. Efter att hava närmare utvecklat, hurusom på grund av tobakshandelns säregna karaktär den föreslagna begränsningen av detaljhandlarnas inköpsmöjligheter för dessa skulle medföra särskilt ogynnsamma verkningar, anförde departementschefen vidare, att han följaktligen ansett sig böra i ifrågavarande del frångå kommitterades förslag och i stället söka utfinna någon anordning, som bättre än kommittéförlaget tillgodosåge handlandenas berättigade intressen. Att låta importhandeln få fortgå under samma fullt fria former som dittills

1914 års
bestämmelser
ang. beskatt-
ning av
tobakshand-
larnas import.

vore emellertid, om den av departementschefen föreslagna beskattningsformen komme till användning, av naturliga orsaker fullkomligt otänkbart. För att det åsyftade beskattningsresultatet icke måtte förryckas, måste sålunda i främsta rummet tillses, att den skattebelastning, som enligt monopolförfattningen skulle påläggas alla av monopolbolaget tillverkade och importerade tobaksvaror, jämväl komme att åvila alla sådana utländska, för försäljning avsedda tobaksfabrikat, som av enskilda handlande finge till riket införas. Men icke nog härmed. Då staten skulle ingå såsom delägare i monopolbolaget och sålunda finge ett omedelbart intresse av att bolaget komme att giva ett tillfredsställande ekonomiskt utbyte, vore det för staten av största vikt, att monopolbolaget genom lämpliga anordningar sattes i stånd att upptaga kampen med den utländska konkurrens, som, därest möjlighet till importhandel med tobaksvaror i större eller mindre utsträckning fortfarande lämnades öppen, tvivelsutan komme att göra sig kännbar. Det bleve sålunda nödvändigt att, utöver stadgad tull, pålagga den genom enskilda handlande utövade importen en särskild avgift, så hög att den icke blott komme att innefatta den jämväl för monopolbolagets tillverkning och import utgående skatten utan även erbjöde monopolets varor ett effektivt skydd mot att överflyglas av den utländska konkurrensen, som, därest icke särskilda åtgärder av här ovan angiven eller annan art vidtoges, lätt kunde bliva monopolbolaget och därmed också statsintresset övermäktig.

Det framgår av vad sålunda återgivits, att den avvikelse från monopoltanken, som medgivandet av import för försäljning innebär, av lagstiftaren ansetts ekonomiskt försvarlig endast under förutsättning att genom särskilda väl avvägda anordningar i beskattningsväg monopolet erhöle ett effektivt skydd för att kunna tjäna sitt ändamål att tillföra statsverket beräknad inkomst. Det förhållande mellan monopolet och importhandeln, som lagstiftaren sålunda velat skapa, kännetecknades därav, att monopolets utövare skulle erhålla ett skydd, som dels beredde monopolet lika stor vinst av den av enskilda bedrivna importen som av egen import och dels effektivt säkerställde monopolet mot att överflyglas av konkurrensen med den enskilda importen. I detta dubbla syfte tillkommo bestämmelserna om beskattningen av tobakshandlarnas import.

*Nu gällande
bestämmelser
rörande
tobaksbeskatt-
ningen.*

Enligt monopolförordningens nuvarande lydelse gälla följande bestämmelser om tobaksbeskattningen och vad därmed närmast sammanhänger.

Enligt 18 § i förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket, sådan denna paragraf numera lyder, skall i varje tobaksvaras priskurantpris skatt ingå med belopp, som

motsvarar nedanstående procent av priskurantpriset eller varans värde, nämligen:

för cigarrer och cigarrcigarretter	15	procent
» cigarretter.....	30	»
» karvad tobak.....	20	»
» spinn-, press- och rulltobak.....	20	»
» snus	25	»

I fråga om tobaksvara, som importeras av handlande med tobaksvaror, stadgas i 22 §, att innan varan utlämnas till respektive importörer, skall förutom stadgad tullavgift erläggas en licensavgift, innefattande dels den å varan enligt 18 § belöpande skatt, dels ock ett belopp, motsvarande vad monopolets utövare pålägger vara med samma priskurantpris för täckande av sina omkostnader och vinst. Licensavgiften erlägges till monopolets utövare. I sistnämnda paragraf stadgas även, att priskurantpriset skall bestämmas av monopolets utövare till det belopp, som importören önskar erhålla för varan, därvid licensavgiften skall inberäknas i priskurantpriset, ävensom att licensavgiftens belopp skall uträknas av monopolets utövare, med importör förbehållen rätt att, där han anser avgiften för högt beräknad, söka ändring hos Kungl. Maj:t.

Till statsrådsprotokollet i förevarande ärende har chefen för finansdepartementet anfört bland annat, att importen av tobaksvaror hotade att taga en allt större omfattning och redan hade inverkat menligt på den inhemska tillverkningen. Orsaken till denna stegrade import låge framförallt däri, att konkurrensen å den inhemska tobaksmarknaden till alldeles övervägande del härrörde från länder med i hög grad deprecierade valutor. I det stora hela kunde därför utan tvivel importerade tobaksvaror bära en tyngre skattebelastning än de inom riket tillverkade. En differentiering med hänsyn till olika valutaförhållanden mellan skattesatserna å tobaksvaror från olika länder syntes av praktiska skäl vara utesluten. Då statens förhållande till tobakshanteringen ordnats från den utgångspunkten, att hanteringen borde utnyttjas såsom en av statsverkets viktigare inkomstkällor, och då de importerade tobaksvarorna syntes skäligen kunna med större anpart än hittills bidra till tobaksskatten, funne sig departementschefen böra föreslå högre skattesatser för importerade än för inhemska tobaksvaror.

Utskottet.

Det ändrade läge, som i berörda hänseende inträtt sedan år 1916 — kännetecknat därav att förhållandena medgivit importhandeln betydligt större möjligheter än i början av monopolets verksamhet att finna av-

sättning för utländska tobaksvaror — framgår av följande siffror, vilka i vad de avse försålda eller importerade kvantiteter äro hämtade ur monopolbolagets styrelseberättelse för år 1920 eller eljest erhållits från bolaget.

Tobaksmonopolets försäljningar ävensom tobakshandlarnas import av färdiga tobaksvaror under åren 1916—1921 (i runda tal).

	1916	1917	1918	1919	1920	1921
<i>Cigarrer:</i>						
Monopolets försäljning (antal st. i 1,000,000-tal)	62.8	82.1	80.9	125.2	88.9	58.0
Tobakshandlarnas import (antal st. i 1,000,000-tal)	18.0	22.5	47.2	21.2	30.7	33.2
Tobakshandlarnas import i förhållande till mono- polets försäljning (angiven i procent)	28.7	27.4	58.3	16.9	34.5	57.2
<i>Cigarrcigarretter:</i>						
Monopolets försäljning (antal st. i 1,000,000-tal)	66.5	97.9	100.1	131.3	118.3	116.8
Tobakshandlarnas import (antal st. i 1,000,000-tal)	5.0	6.1	10.4	13.2	19.8	25.9
Tobakshandlarnas import i förhållande till mono- polets försäljning (angiven i procent)	7.5	6.2	10.4	10.1	16.7	22.2
<i>Cigarretter:</i>						
Monopolets försäljning (antal st. i 1,000,000-tal)	703.7	890.9	1,041.4	1,477.9	1,558.3	1,345.4
Tobakshandlarnas import (antal st. i 1,000,000-tal)	30.5	32.4	37.5	56.1	71.4	84.2
Tobakshandlarnas import i förhållande till mono- polets försäljning (angiven i procent)	4.3	3.6	3.6	3.8	4.6	6.3

Särskilt siffrorna för cigarrer vittna om en överhandtagande konkurrens från importhandeln. Om det förhållande mellan den senare och den inhemska tillverkningen, vilket rådde under åren 1916 och 1917, då importhandeln utgjorde omkring 28 procent av tillverkningen inom landet, får anses ungefär beteckna det jämviktsläge, som monopollagstiftaren avsett att skapa, så synes det uppenbart, att siffrorna för verk-

samhetsåret 1921, då motsvarande procentsiffra mer än fördubblats, angiva en tillväxt av importhandeln på den inhemska tillverkningens kostnad, vilken lagstiftaren icke kan lämna obeaktad.

I fråga om cigarrcigarretter har importhandelns tillväxt icke tillnärmelsevis samma betydelse. Men tendensen är även i fråga om sistnämnda varuslag oförtydbar. Handlandenas import av cigarrcigarretter har sedan 1916 ökats med drygt 400 procent mot en motsvarande ökning för monopolets försäljning av omkring 75 procent. Även siffrorna för cigarretter utvisa för importhandeln väsentligt större tillväxt än för monopolförsäljningen.

Utskottet har sålunda funnit, att den rubbade jämvikten mellan tobaksmonopolets försäljning och tobakshandlarnas import måste väcka farhågor för att det ekonomiska resultatet av monopolverksamheten skall avsevärt förryckas och därmed ett numera betydande statsfinansiellt intresse i viss grad äventyras. För utskottet har det därför framstått såsom av förhållandena påkallat, att ändringar i tobaksbeskattningen vidtagas i syfte att återställa det vid monopolets införande avsedda jämviktssläget.

Enligt den av chefen för finansdepartementet anförda motiveringen avser förevarande proposition i första hand att bereda statsverket en ökad inkomst, vilken departementschefen beräknat i tilläggsstaten för innevarande år till 10 miljoner kronor och i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 till 6 miljoner kronor. I sådant syfte innefattar Kungl. Maj:ts förslag särskild beskattning även av sådana tobaksvaror av monopolets tillverkning, vilka ansetts kunna bära en ytterligare belastning; och synas skattesatserna i det hela vara avpassade i syfte att lämna det inkomstresultat, som departementschefen avsett.

Även utskottet har ansett skäligt, att tobaksförbrukningen lämnar något ytterligare bidrag till täckande av statsverkets stora inkomstbehov, i den mån denna förbrukning må anses kunna bära en ytterligare skattebelastning.

Av sålunda anförda skäl och då utskottet icke haft något att erinra mot den ifrågasatta beskattningens tillfälliga natur, har utskottet kunnat principiellt ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag, i vad detsamma avser en till viss tid begränsad tilläggsbeskattning av vissa tobaksvaror, så anordnad att densamma hårdare drabbar importerade än av monopolet tillverkade varor.

Med vad sålunda anförts har utskottet även angivit sin ställning till ovannämnda motion av herr Nylander, av vars alternativa, här förut återgivna yrkanden intetdera kunnat av utskottet tillstyrkas.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att ifrågavarande särskilda skatt skulle erhålla formen av en fast skatt, dels efter stycketal dels efter vikt, ingående i priskurantpriset. Bevillningsutskottet har haft under övervägande även andra möjligheter att anordna en extra tobaksbeskattning, men har utskottet — som funnit sig böra med hänsyn till det gällande importförbudet bringa frågan snarast möjligt till avgörande — utan att kunna i allo ansluta sig till den motivering, som departementschefen för berörda skatteform anført, emellertid funnit densamma kunna, med hänsyn till skattens natur av en tillfällig påbyggnad till den gällande tobaksbeskattningen, av utskottet förordas.

I fråga om beskattningens avpassande med avseende å de särskilda slagen av tobaksvaror har utskottet funnit anledning att anföra följande.

Propositionen avser icke någon höjning av skattesatserna för cigarrer och cigarrcigarretter av monopolets tillverkning. Någon ändring härutinnan har utskottet icke ansett sig kunna ifrågasätta, enär genom ökad skattebelastning av dessa inhemska varuslag fara uppstår för att de betydande mängder av dem, som monopolbolaget för närvarande har på lager, icke skulle kunna vinna avsättning inom beräknad tid. Beträffande de av Kungl. Maj:t föreslagna skattesatserna för importerade varor har utskottet velat fästa uppmärksamheten på att, all den stund den särskilda skatten skall ingå i priskurantpriset, densamma kommer att medföra en väsentligt större höjning av utförsäljningspriset än som motsvarar skattesatsens belopp. Detta förhållande innebär i fråga om importerade cigarrer, för vilka enligt Kungl. Maj:ts förslag den särskilda skatten utgör 6 öre för stycke, att, enligt inom utskottet utförda beräkningar, utförsäljningspriset komme att i så hög grad ökas, att importerade cigarrer svårligen skulle kunna säljas till pris understigande 30 à 35 öre för stycke. Enligt utskottets mening är en så högt tilltagen ökning av det skydd, tobaksmonopolet åtnjuter för att kunna fylla sin statsfinansiella uppgift, icke av det ovan utvecklade syftet påkallat, vartill kommer, att en sådan ökning skulle medföra fara för en med hänsyn till licensavgifterna ur statsfinansiell synpunkt icke önskvärd allt för betydande nedgång i konsumtionen av importerade

cigarrer. Vid övervägande av frågan, vilken skattesats må kunna anses bäst motsvara det statsfinansiella intresset, har utskottet stannat vid en skattesats av 4 öre för stycke.

Beträffande cigarrcigarretter har utskottet icke funnit anledning att ifrågasätta någon ändring i Kungl. Maj:ts förslag, innefattande att den inhemska tillverkningen lämnas fri och importen beskattas med 2.5 öre för stycke. Däremot har utskottet ansett lämpligt, att på grund av den högre beskattning av cigarrer än av cigarrcigarretter, som även utskottets förslag innefattar, i en särskild punkt i förordningen om den särskilda skatten bestämmelser intagas om skillnaden i beskattningshänseende mellan cigarrcigarretter och cigarrer. Ett förslag härutinnan, som överlämnats till utskottet från tobaksmonopolet, har utskottet ansett sig kunna förorda. Detsamma är intaget i det författningsförslag, som utskottet i sin hemställan framlägger.

För cigarretter har Kungl. Maj:t föreslagit styckeskattesatserna 0.5 öre för i riket tillverkad vara och 1.5 öre för importerad vara. Utskottet har ansett, att den förra skattesatsen, bland annat med hänsyn till nyss motiverade sänkning av den föreslagna skatten för cigarrer, bör sänkas till 0.4 öre samt att ovanberörda syfte att återställa det år 1914 skapade läget tillgodoses genom att den senare skattesatsen bestämmes till 1 öre för stycke.

De av Kungl. Maj:t föreslagna skattesatserna för karvad tobak utgöra per kilogram 1 krona 20 öre för svensk tillverkning och 3 kronor 20 öre för importerad vara. Sistnämnda tobakssort, huvudsakligen använd såsom piptobak, utgör en viktig och konstant skatteälla, som torde kunna bära en något högre särskild beskattning än den nyssnämnda, i propositionen föreslagna. Utskottet har ansett sig kunna förorda för vara av inhemsk tillverkning 1 krona 50 öre för kilogram och för importerad vara 4 kronor för kilogram. Härav påkallas en motsvarande höjning av den i propositionen föreslagna skattesatsen för importerad spinn-, press- och rulltobak, 3 kronor 20 öre för kilogram, till 4 kronor för kilogram, under det att skattesatsen för inom riket tillverkade varor av sistnämnda slag torde kunna bibehållas vid av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, 70 öre för kilogram.

För snus upptager propositionen skattesatserna 40 öre för 1 kilogram av svensk vara och 3 kronor 20 öre för 1 kilogram av importerad vara. Då utskottet förordat sänkning av de föreslagna skattesatserna för cigarrer och cigarretter, har det syntts utskottet skäligt att ifrågasätta någon nedsättning även för inom riket tillverkat snus. I sådant

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 7 saml. 4 häft. (Nr 5.) 2

hänseende föreslår utskottet skattesatsen 30 öre för kilogram. För importerat snus har det ansetts lämpligt att sätta enahanda skattesats som för spunnen tobak.

I fråga om de belopp, som må kunna väntas inflyta under förutsättning att de av utskottet föreslagna skattesatserna bifallas, har utskottet haft tillgång till beräkningar, grundade på de av departementschefen åberopade siffrorna. Nämnda beräkningar utvisa, med 1921 års försäljningssiffror lagda till grund, för helt år en inkomst av i runt tal 12.3 miljoner kronor, ett belopp som ger anledning att antaga icke obetydligt lägre inkomstbelopp än de i propositionen upptagna. Utskottet har icke ansett nödvändigt att i detta sammanhang yttra sig närmare om den beräkneliga avkastningen av ifrågavarande särskilda skatt. Vad Kungl. Maj:t i sådant hänseende föreslagit kommer att bli föremål för utskottets bedömning vid beräkningen av bevillningarna för tilläggsstaten 1922 och riksstaten för första halvåret 1923. De skattesatser, som utskottet härmed föreslår, äro emellertid de högsta, som utskottet ansett sig kunna tillråda utan att äventyra det finansiella resultatet. Givetvis kommer detta resultat att i sin mån bli beroende av det sätt, varpå monopolbolaget begagnar sig av den ändrade ställning i konkurrenshänseende, som ett bifall till utskottets föreliggande förslag för bolaget medför. Utskottet förutsätter, att bolaget kommer att i sådant hänseende låta sig bestämmas i sista hand av hänsynen till det statsfinansiella intresset.

Bevillningsutskottet har i sina här gjorda uttalanden anlagt utslutande statsfinansiella synpunkter. Visserligen har utskottet ingalunda förbisett, att den föreliggande propositionen jämväl i den jämkade form, vari den förordas av utskottet, ingriper i förhållandet mellan den svenska tillverknings- och importhandeln även i andra hänseenden än dem, som vid det statsfinansiella bedömandet ovan berörts. Men de frågor, som sålunda i övrigt äga samband med det föreliggande förslaget och i vilka skilda meningar uttalats av dem inom utskottet, vilka förenat sig om detta betänkande, har utskottet ansett sig kunna avstå från att här söka utreda.

Vad förevarande proposition innehåller i fråga om bemyndigande för Kungl. Maj:t att träffa erforderlig tilläggsöverenskommelse med aktiebolaget svenska tobaksmonopolet ävensom beträffande ändring av rubrikerna nr 196 och 197 i tulltaxan har icke föranlett någon erinran från utskottets sida.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, med avslag å vad herr Nylander i förenämnda motion II: 166 under 1. hemställt,

dels 1), med avslag å herr Nylanders yrkande under 2. i nämnda motion samt med förklarande att Kungl. Maj:ts förslag till förordning angående särskild skatt å tobaksvaror icke kunnat i oförändrat skick godkännas, antaga följande såsom *utskottets förslag* betecknade förslag till

Förordning angående särskild skatt å tobaksvaror.

Kungl. Maj:ts förslag:

Utskottets förslag:

Härigenom förordnas som följer:

För tobaksvaror, som av monopolets utövare här i riket försäljas eller eljest utlämnas, ävensom för tobaksvaror, som enligt 22 § i förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket av handlande med tobaksvaror till riket införas, skall utöver den skatt, varom förmäles i 18 § av nämnda förordning, utgå särskild skatt med nedanstående belopp:

<i>för i riket tillverkade tobaksvaror:</i>		<i>för i riket tillverkade tobaksvaror:</i>	
för cigarretter.....	0.5 öre för 1 st.	för cigarretter ...	0.4 öre för 1 st.
» karvad tobak	1.20 kr. » 1 kg.	» karvad tobak	1.50 kr. » 1 kg.
» spinn-, press- och rulltobak	0.70 » » 1 »	» spinn-, press- och rulltobak	0.70 » » 1 »
» snus	0.40 » » 1 » ;	» snus	0.30 » » 1 » ;
<i>för till riket införda tobaksvaror:</i>		<i>för till riket införda tobaksvaror:</i>	
för cigarrer	6 öre för 1 st.	för cigarrer	4 öre för 1 st.
» cigarrcigarret- ter.....	2.5 » » 1 »	» cigarrcigarret- ter ...	2.5 » » 1 »

Anm. I skattehänseende utgöres skillnaden mellan cigarr och cigarrcigarrett däraf, att den senare saknar spets, har skuren inlaga samt i vikt understiger 3.8 kg. per 1,000 st.

<i>Kungl. Maj:ts förslag:</i>		<i>Utskottets förslag:</i>	
för cigarretter.....	1.5 öre för 1 st.	för cigarretter.....	1 öre för 1 st.
» karvad tobak	3.20 kr. » 1 kg.	» karvad tobak...	4 kr. » 1 kg.
» spinn-, press- och rulltobak	3.20 » » 1 »	» spinn-, press- och rulltobak	4 » » 1 »
» snus	3.20 » » 1 ».	» snus	4 » » 1 ».

Den särskilda skatten skall inberäknas i det i 17 § av nämnda förordning omförmälda priskurantpris och skall i fråga om tobaksvaror, som till riket införas, till monolets utövare erläggas samtidigt med licensavgiften.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen, enligt å densamma meddelad uppgift, av trycket utkommit i Svensk författningssamling, samt gäller till och med den 30 juni 1923; och skall förordningen tillämpas jämväl å sådana av handlande med tobaksvaror till riket införda, i tullverkets förvar befintliga tobaksvaror, för vilka före den 9 januari 1922 licensavgift icke erlagts.

dels, med bifall till vad Kungl. Maj:t i följande hänseenden föreslagit,

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att å statens vägnar med aktiebolaget svenska tobaksmonopolet träffa tilläggsöverenskommelse till det mellan staten och bolaget den 12 februari 1915 upprättade kontrakt angående utövandet av svenska statens tobaksmonopol i huvudsaklig överensstämmelse med följande förslag:

»Emellan svenska staten samt aktiebolaget svenska tobaksmonopolet är följande tilläggsöverenskommelse träffad till det den 12 februari 1915 dem emellan ingångna avtal:

Bolaget förbinder sig att, på sätt i § 6 av nämnda kontrakt finnes stadgat, till staten erlagga skatt till belopp, motsvarande jämväl de enligt förordningen den 1922 angående särskild skatt å tobaksvaror gällande skattesatser, samt att i den ordning,

samma paragraf omförmäler, till statskontoret inleverera sålunda upplupna skattebelopp.»; samt

3) under förutsättning av bifall till vad sålunda under 1) och 2) föreslagits, antaga följande förslag till ändrad lydelse av anm. 2 till rubrikerna nr 196 och 197 i tulltaxan:

»2. Vid förtullning	utgör
a) för kvantitet icke överstigande den av Kungl. Maj:t enligt 3 mom. av nämnda paragraf fastställda för cigarrer och cigarrcigarretter	25 kr. per kg.
» cigarrer	30 » » »
» arbetad tobak, andra slag	6 » » »
b) för vad som överskjuter den under a) härövan åsyftade kvantitet för cigarrer och cigarrcigarretter	50 kr. per kg.
» cigarrer	60 » » »
» arbetad tobak, andra slag	12 » » »
Efter de	därför.»

Beträffande vad Kungl. Maj:t i förevarande proposition föreslagit i fråga om beräkning av vissa inkomster av tobaksbeskattningen kommer utskottet att framdeles avgiva yttrande, vilket utskottet härmed får för riksdagen

4) anmäla.

Stockholm den 16 februari 1922.

På bevillningsutskottets vägnar:

ERIK RÖING.

Närvarande: herrar Röing, friherre Fleming, Gustaf Nilsson, Antonsson, K. A. Nilson, Wigforss, Wohlin, Björnsson, Rune, Bårg i Katrineholm, Jönsson i Boa, Lithander, Johansson i Kälkebo, Olsson i Ramsta, Henrikson, Heyman, Uddenberg i Karlskoga, Lövgren i Nyborg, Olsson i Golvvasta.

Reservationer:

av herr *Röing*, som anförde:

»I likhet med statsrådet och chefen för finansdepartementet och bevillningsutskottets majoritet anser jag, att riksdagen bör besluta en provisorisk ökad tobaksbeskattning; icke heller har jag något att erinra mot att denna anordnas i syfte att bereda statsverket en ökad inkomst i riksstaten för första halvåret 1923 av 6 miljoner kronor och i tilläggsstaten för år 1922 av 10 miljoner kronor. Någon meningsskiljaktighet mellan finansministern och mig föreligger således icke i detta hänseende.

Propositionen avser emellertid icke blott en sådan ökad beskattning utan även en högst avsevärd ökning av det skydd, den inhemska tillverkningen för närvarande åtnjuter.

Vid en ingående prövning av den föreliggande propositionen har jag kommit till den bestämda uppfattningen, att ett bifall till propositionen eller bevillningsutskottets hemställan icke blott icke kommer att lämna staten den ökade inkomst, som departementschefen beräknat eller utskottet torde ha väntat sig och som ur statsfinansiell synpunkt är önskvärd, utan även indirekt kommer att för staten inverka menligt på det ekonomiska resultatet av tobaksmonopolets hela verksamhet. Anledningen härtill är i första rummet sättet, varpå den föreslagna nya skatten å cigarrer är lagd.

Den av Kungl. Maj:t föreslagna skatten å utländska cigarrer av 6 öre per styck och den av utskottet förordade lägre skatten å dylika cigarrer av 4 öre per styck motsvarar, när densamma lägges in i priskurantpriset, en ny belastning å utländska cigarrer av 9 resp. 6 öre per styck. Ingenjör Nordenfelt har i den skrivelse till finansministern, vilken finnes i transumt återgiven i statsrådsprotokollet i ämnet och på vilken propositionen i huvudsak är byggd, anförde, att 'de dyrare varorna bliva hårdare belastade än de billigare, därigenom att den redan gällande procentuella skatten utgår å priskurantpriset, vari skall inberäknas den tillkommande extra skattesatsen'. Detta påstående är icke riktigt. I stället drabbas genom förslagen importerade cigarrer i alla prislägen av en konstant ny belastning, uppgående till resp. 9 och 6 öre per styck, varigenom

de importerade cigarrerna, ju dyrare de äro, procentuellt sett drabbas av en lindrigare skatt än cigarrer av de importerade billigare och lägre kvaliteterna.

Propositionen ansluter sig, som jag redan framhållit, i huvudsak till de beräkningar, som angivas i ingenjör Nordenfelts skrivelse, och bygger på en beräknad fortsatt import av 32,400,000 cigarrer per år. Är nu en dylik import sannolik, om propositionen eller utskottets hemställan av riksdagen godkännes? För att kunna besvara denna fråga, gäller det att undersöka, huruvida under sistnämnda förutsättning utländska cigarrer kunna importeras och försäljas till sådana minuthandelspris, som för närvarande äro av monopolbolaget åsatta de kvaliteter cigarrer, som huvudsakligen konsumeras av den svenska allmänheten.

Enligt uppgift från monopolbolaget fördelade sig bolagets omsättning av cigarrer under år 1921 på följande sätt mellan olika prislägen per styck: under 18 öre 14.65 procent, mellan 18 och 30 öre 81.10 procent och över 30 öre endast 4.25 procent. En cigarr torde enligt uppgift, som lämnats utskottet, numera icke kunna inköpas från utlandet till lägre pris än omkring 40 kronor per tusen, oförtullade. Kan en dylik cigarr även med en mycket blygsam förtjänst för grossisten försäljas i minut till respektive 20, 25 och 30 öre per styck, om den av Kungl. Maj:t eller utskottet föreslagna skatten godkännes av riksdagen?

Följande kalkyler visa, att så ej är fallet:

Kalkyl över en 20-öres cigarr per tusen stycken med den föreslagna nya skatten av per styck	6 öre	och	4 öre
Inköpspris.....	kr. 40		kr. 40
Tull 5 kg. å kr. 6	» 30		» 30
Frakt och assurans etc.	» 1		» 1
Nya skatten	» 60		» 40
Licensavgift och skatt 33 procent	» 66		» 66
22 procent återförsäljningsrabatt	» 44		» 44
	kr. 241		kr. 221
Ren förlust för grossisten (per tusen)	» 41		» 21
Försäljningspris (per tusen).....	kr. 200		kr. 200

Kalkyl över en 25-öres cigarr per tusen stycken med den föreslagna nya skatten av per styck	6 öre	och	4 öre
Inköpspris.....	kr. 40		kr. 40
Tull 5 1/2 kg. å kr. 6	» 33		» 33
Frakt och assurans etc.	» 1		» 1
Nya skatten	» 60		» 40

Licensavgift och skatt 33 procent.....	kr. 82: 50	kr. 82: 50
22 procent återförsäljningsrabatt	» 55	» 55
	kr. 271: 50	kr. 251: 50
Ren förlust per tusen cigarrer för grossisten.....	» 21: 50	» 1: 50
Försäljningspris (per tusen).....	kr. 250	kr. 250
Kalkyl över en 30-öres cigarr per tusen stycken med den föreslagna nya skatten per styck		
Inköpspris	6 öre	och 4 öre
Tull 5 1/2 kg. å 6 kr.	kr. 40	kr. 40
Frakt och assurans m. m.....	» 33	» 33
Nya skatten.....	» 1	» 1
Licensavgift och skatt 33 procent.....	» 60	» 40
22 procent återförsäljningsrabatt.....	» 99	» 99
	» 66	» 66
	kr. 299	kr. 279
Bruttoinkomst per tusen cigarrer för grossisten	» 1	» 21
Försäljningspris (per tusen).....	kr. 300	kr. 300

Av dessa kalkyler framgår, att med den av Kungl. Maj:t föreslagna nya skatten icke ens de billigaste cigarrsorter, som överhuvud nu kunna inköpas och importeras från utlandet, kunna av grossisterna även med en mycket blygsam förtjänst säljas till ett minuthandelspris av 30 öre per styck eller därunder, samt att liknande cigarrer med den av utskottet föreslagna nya skatten av 4 öre icke utan förlust kunna säljas till ett minuthandelspris av 25 öre eller därunder. Först vid ett minuthandelspris av 30 öre kunna dessa billigare cigarrer av grossister försäljas med en bruttoförtjänst av 7 procent. För var och en som känner till de nuvarande höga kostnaderna för kontors- och lagerhyror, löner, körslor o. d. står det klart, att en dylik bruttovinst å en sådan vara som cigarrer är mycket blygsam. Jag tillåter mig framhålla, att jag utgått från den förutsättningen, att det för dessa importörer är möjligt att försälja även den billigaste utländska cigarr, som nu torde kunna inköpas och importeras, till ett minuthandelspris ända upp till 30 öre per styck och att grossisterna kunna sänka sina nuvarande rabatter till minuthandlarna till 22 procent. En lägre rabattsats torde ej i kalkylerna kunna upptagas, emedan monopolbolaget förbundet sig att under vissa förhållanden lämna sina samtliga kunder en omsättningspremie utöver den sedvanliga rabatten av 15 procent, vilken garanti och omsättningspremie är för monopolbolaget bindande under hela detta

år. Denna premie kan under vissa förhållanden jämte den förutvarande rabatten, 15 procent, uppgå till 30 procent, och enligt av monopolbolaget gjorda beräkningar anses den återförsäljningsrabatt, som monopolbolaget sålunda inalles för närvarande lämnar sina återförsäljare, motsvara omkring 22 procent. En lägre återförsäljningsrabatt kan under sådana förhållanden ej nu i en kalkyl upptagas. Som enligt uppgift från monopolbolaget 95.1 procent av bolagets omsättning av cigarrer under år 1921 utgjordes av kvaliteter, som i minut kostade 30 öre och därunder, samt enligt uppgift från representanter för grossisternas sammanslutning även dessas huvudsakliga omsättning numera gäller dylika billigare cigarrsorter, visa de här ovan angivna kalkylerna, att, så länge en dylik extraskatt å enbart utländska cigarrer utgår, den import, som hittills varit den vida övervägande, kommer att omöjliggöras, varför importen måste uteslutande omfatta dyrare cigarrer, såvida ej monopolbolaget i strid mot i propositionen gjorda uttalanden kommer att så väsentligt höja priset å de billigare inhemska cigarrsorterna, att prisförhöjningen närmar sig den nya skatten.

De till stöd för propositionen gjorda beräkningarna om fortsatt import av utländska cigarrer i de gängse prislägena visa sig sålunda ohållbara, och den föreslagna nya skatten kommer därför ej att lämna staten den beräknade avkastningen. Men ej nog härmed. Ett bifall till propositionen eller utskottets hemställan kommer att förorsaka en betydligt minskad vinst för monopolbolaget och som följd därav minskad inkomst för statsverket från detta monopol. Monopolbolaget hade enligt styrelseberättelse för 1920 (någon senare föreligger icke) en bruttoinkomst i licensavgifter av 13,269,380 kronor och 55 öre, vilken inkomst till avsevärd del influtit genom import av billiga utländska cigarrer. Denna inkomst för bolaget och sedermera för staten kommer att i hög grad minskas, om en ny extraskatt av 6 eller 4 öre åsättes uteslutande utländska cigarrer, vilken skatt, såsom jag förut påvisat, praktiskt taget omöjliggör en fortsatt import av de billigare utländska cigarrerna. Monopolbolagets styrelse har icke heller varit övertygad om hållbarheten av ingenjör Nordenfelts beräkningar, utan har i sitt yttrande till finansministern framhållit, att det är ovisst, huruvida med den föreslagna ökningen den ordinarie skatten kan komma att lämna förut beräknat belopp, ävensom huruvida tobaksmonopolets vinst kan komma att bibehållas vid vad den under närmast föregående åren uppgått till.

Enligt propositionen går den inhemska cigarrtillverkningen för närvarande med förlust, och den enda vinst, monopolbolaget respektive staten har av cigarrhandeln, härrör från importen av utländska cigarrer.

Då jag delar den av ingenjör Nordenfelt i hans skrivelse till finansministern uttalade uppfattningen, att den inhemska cigarrtillverkningen näppeligen för närvarande tål någon ytterligare belastning, kan jag icke föreslå, att en ny skatt åsättes inhemska cigarrer. Och då jag å andra sidan ej med min röst kan bidra till att avsevärt minska den enda vinst, som monopolbolaget och staten för närvarande hava på cigarrer, kan jag redan av denna anledning ej biträda Kungl. Maj:ts eller utskottets hemställan om en ny skatt å importerade cigarrer.

Då förhållandena inom cigarrcigarrettbranschen äro ungefär desamma som inom cigarrbranschen, kan jag ej heller biträda yrkandet om en ny skatt å importerade cigarrcigarretter.

Det gäller under sådana förhållanden att undersöka, huruvida staten genom en ytterligare beskattning av andra tobaksvaror kan få in de önskade beloppen 10 respektive 6 miljoner kronor. Jag har vid en ingående prövning funnit, att framförallt cigarretter och snus böra kunna bära en avsevärt högre belastning än den nuvarande. Enligt uppgift från monopolbolaget fördelade sig försäljningen av cigarretter av monopolbolagets tillverkning under år 1921 på följande sätt: cigarretter till pris av 3 öre 15.06 procent, 3—5 öre 75.29 procent och över 5 öre 9.65 procent.

De pris, som för närvarande betalas i minut för sistnämnda tobaksvara, kunna ej betraktas som synnerligen höga. I likhet med Kungl. Maj:t har jag ansett, att cigarretter böra drabbas av den nya skatten så att denna tobaksvara lämnar det största skattebeloppet, och har jag icke tvekat att inom utskottet föreslå för cigarretter, såväl importerade som svenska, en skattesats av 0.7 öre per styck eller något högre än den av Kungl. Maj:t för cigarretter av monopolets tillverkning föreslagna. Men sedan detta yrkande icke biträts av utskottets majoritet, torde detsamma icke kunna komma under kamrarnas omprövning, då det kan anses ligga utanför vad Kungl. Maj:t föreslagit i fråga om cigarretter av inhemska tillverkning. Vid sådant förhållande nödgas jag biträda Kungl. Maj:ts förslag, att skattesatsen bestämmas till 0.5 öre per cigarett.

De av Kungl. Maj:t föreslagna nya skatterna å i riket tillverkad karvad tobak samt spinn-, press- och rulltobak ävensom snus finner jag väl avvägda.

Däremot kan jag på skäl, till vilka jag strax skall övergå, ej tillstyrka att en högre ny beskattning åsättes till riket införda tobaksvaror än den, som åsättes i riket tillverkade tobaksprodukter.

Vid bedömning av den inkomst, som med de skattesatser, jag sålunda kommer att föreslå, kan beredas statsverket, får man icke förbise

monopolbolagets ökade vinst och statens därur härflytande ökade inkomst genom den inverkan utöver skattesatsens höjd, som skatten utövar på priskurantpriset; och torde i realiteten vid bifall till mitt förslag den av Kungl. Maj:t åsyftade inkomstökningen kunna vinnas.

Som jag förut framhållit, innebär det i propositionen framlagda förslaget även ett betydligt ökat skydd för den inhemska tobakstillverkningen. Jag är den första, som medgiver, att riksdagen bör bedöma kravet på ökat skydd för tobaksmonopolets tillverkningar ur helt andra synpunkter än kravet på ökat skydd för andra industrier. Tobaksmonopolet är ett statens skatteinstrument, och riksdagen måste därför noga tillse, att detta skatteinstrument fungerar på ett fullt tillfredsställande sätt. När förslaget om monopol å tillverkningen av tobaksvaror inom riket genomfördes vid 1914 års riksdag, beslöt samma riksdag, att importhandeln med utländska tobaksvaror skulle vara fri. Riksdagen önskade uppenbarligen, att monopolbolaget skulle ha en konkurrens, som verkade upptryckande på monopolbolagets skötsel. Importstatistiken visar, att importen av utländska cigarrer under de sista åren stigit icke oväsentligt, då däremot monopolbolagets omsättning av inhemska cigarrer avsevärt nedgått. Ingenjör Nordenfelt anser, att förutom depressionens inverkan anledningen härtill varit den, att utländska cigarrer från länder med starkt deprecierad valuta kunnat importeras och här i landet försäljas till priser, vilka för svenska cigarrer äro för monopolbolaget förlustbringande. Från monopolbolagets sida föreligger emellertid lika litet som i propositionen någon som helst utredning, som utvisar, att produktionskostnaderna vid cigarrtillverkningen så förskjutit sig, att det nu utgående skyddet är otillräckligt. Det minsta, som riksdagen i detta liksom i liknande fall bör fordra, är, att en dylik utredning verkställts och givit till resultat, att det nuvarande skyddet är otillräckligt och att det föreslagna nya skyddet är behöfligt och väl avvägt. Undersöker man, huru stort det nuvarande skyddet är för en cigarr, som i minut kostar respektive 20, 25 och 30 öre, så finner man, att skyddet för cigarrer i dessa prislägen uppgår till respektive 5.9 öre, 7 öre och 7.9 öre per styck. Skyddet för en cigarr, som i minut kostar t. ex. 20 öre, utgöres dels av tullen, för t. ex. 1,000 dylika cigarrer 30 kronor, med avdrag av tullen å den för cigarrernas tillverkning behöfliga råtabaken jämte avfallet, beräknade till 7 kronor per 1,000 cigarrer, eller 23 kronor, och dels av 18 procent licensavgift, 36 kronor, eller sammanlagt 59 kronor per 1,000 styck, motsvarande 5.9 öre per cigarr. Att skillnaden i produktionskostnaderna här i landet och i utlandet skulle överstiga 6 å 7 öre för en dylik billig cigarr, har ej av någon vid ärendets behandling

i utskottet kunnat påvisas eller genom undersökning kunnat konstateras. Enligt monopolbolagets uppfattning är bolaget emellertid i behov av ett skydd av cirka 12 à 13 öre per cigarr, således även å en cigarr som nu kan inköpas till 4 öre per styck. Bolaget är med andra ord enligt sin egen uppfattning i behov av ett tullskydd, motsvarande cirka 300 procent av denna cigarrsorts värde. Och då räknar jag med det nu gällande högre inköpspriset för billigare utländska cigarrer och ej med de i fjol gällande lägre pris, vid vilka den deprecierade valutan gjorde sig gällande, när inköpspriset i riksmark evalverades efter dagens kurs i svenska kronor. Numera finnes ej längre en sådan utländsk konkurrens, sedan Tyskland för export av cigarrer fastställt helt andra för den svenska importören ofördelaktiga högre pris och förändrade villkor.

Monopolbolaget kan endast framhålla en omständighet, som enligt bolagets uppfattning kräver förhöjt skydd, nämligen den ökade importen av cigarrer under de senaste åren. Jag vill då först påpeka, att monopolbolaget för några år sedan ej kunde tillfredsställa den inhemska konsumtionens behov av svenska cigarrer. Detta hade självklart till följd, att importörerna då hade möjlighet att inarbeta en del utländska märken på den svenska cigarrmarknaden. Det gick så långt till och med, att monopolbolaget måste inköpa 50 miljoner utländska cigarrer, av vilka 35 miljoner lära ha importerats hit till landet. Men det förhållandet, att importen av utländska cigarrer under sådana förhållanden ökats samtidigt som monopolbolagets omsättning av cigarrer av inhemska tillverkning nedgått, är icke i och för sig något bevis för, att monopolbolaget till följd av förskjutningar i produktionskostnaderna är i behov av ökat tullskydd. Anledningen till den förändrade omsättningen av inhemska och utländska cigarrer kan lika väl vara en helt annan, nämligen att importhandeln har en mera affärsmässig skötsel och en mer vaken och vidsynt ledning än tobaksmonopolet. Självklart har det ej varit möjligt för mig att under propositionens behandling i utskottet skaffa mig en tillräcklig inblick i monopolbolagets skötsel för att med bestämdhet kunna yttra mig därom i jämförelse med importhandeln. Jag anser mig likväl i detta sammanhang böra bringa till riksdagens kännedom ett par exempel på monopolbolagets skötsel, vilka äro nog så belysande. Monopolbolagets försäljning av cigarrer av egen tillverkning nedgick allt från krisens början sommaren 1920 månad för månad: i juli till 7,003,454 cigarrer; i augusti till 6,757,313; i september till 6,212,212; i oktober till 6,083,622; i november till 5,922,339; och uppgick omsättningen i julmånaden till 7,341,292 cigarrer eller föga mera än under juli månad. Trots detta förhållande och oaktat lagret av färdiga cigarrer

den 31 december 1920 uppgick till 56,130,174 stycken, upprätthölls likväl under år 1921 en så stor produktion av inhemska cigarrer, att lagret den 31 december 1921 uppgick till 58,098,941 stycken. Denna kvantitet överstiger avsevärt tobaksmonopolets hela försäljning av cigarrer av egen tillverkning under år 1921, vilken försäljning uppgick till 41,025,279 stycken. Om depressionen fortfar, torde lagret den 31 december 1921 komma att räcka bortåt ett och ett halvt år. Som omsättningen redan från årets början 1921 nedgick högst avsevärt, i januari till 3,562,684 stycken och i februari till 2,694,957, så anser jag, att icke de synpunkter vid bestämmandet av produktionens omfattning tillräckligt blivit beaktade, vilka icke minst inom ett monopolbolag, som ej är något annat än ett statens skatteinstrument, alltid fullt ut böra göras gällande.

När monopolbolagets styrelse till sist insåg, att något måste göras, tillgrep styrelsen den åtgärden att lämna sina kunder en omsättningspremie utöver förutvarande 15 procents rabatt. Innebörden av denna monopolbolagets garanti om förändrade konditioner framgår av följande cirkulär:

»Herrar Återförsäljare.

Tobaksmonopolet erbjuder Eder härmed tillfälle att öka Edra inkomster.

Varje återförsäljare, som från den 1 december detta år och intill nästa års utgång ökar sina inköp av *cigarrer* från Tobaksmonopolet, tillgodoräknas nämligen en *omsättningspremie*. Omsättningsökningen bestämmes genom jämförelse mellan priskurantprisbeloppet av verkställda inköp av cigarrer från Tobaksmonopolet under de 10 månaderna januari—oktober detta år och motsvarande belopp för cigarrinköpen under de 13 månaderna december 1921—december 1922. Att inköpssumman för endast 10 månader uppställs som jämförelsebelopp mot inköpen under 13 månader beror därpå, att Tobaksmonopolet önskar giva återförsäljarna så stora utsikter som möjligt att kunna visa en väsentlig ökning i sina inköp. Tobaksmonopolet har därför icke endast tagit hänsyn till den nu vidtagna prissänkningen utan även till nu rådande depression, varjämte de 10 jämförelsemånaderna valts så, att julhandeln 1920 utelämnats, under det att de 13 månaderna innefatta julhandeln för både 1921 och 1922.

Därest återförsäljare endast under någon eller några av ifrågavarande 10 månader inköpt cigarrer från Tobaksmonopolet, kommer hänsyn att tagas härtill vid fastställande av jämförelsebeloppet, så att dylik återförsäljare icke kommer i bättre ställning än övriga.

Omsättningspremien utgör, om ökningen exempelvis uppgår till 5 % av jämförelsebeloppet, $\frac{3}{4}$ % av återförsäljarens *hela cigarrinköp från Tobaksmonopolet under de 13 månaderna*. Varje ytterligare ökning medför en proportionsvis högre premie, så att om cigarrinköpen stiga ytterligare med 5 %, höjes premien med $\frac{3}{4}$ %, till dess att vid *fördubblad omsättning eller därutöver* den högsta premien, som är 15 %, uppnås.

Omsättningspremien, som utbetalas under februari 1923, tillkommer återförsäljaren *oberoende* av och utöver gällande *försäljningsrabatt*, som tillgodoräknas på vanligt sätt.

Tobaksmonopolet förbehåller sig rätt att göra avdrag å omsättningspremien, därest återförsäljare skulle anordna samköp i uppenbar avsikt att därigenom erhålla högre premie.

Så snart nu igångsatta beräkningar blivit slutförda, meddelar vederbörande tobakskontor Eder jämförelsebeloppets storlek.

Herrar Återförsäljare, genom Edra ansträngningar att sälja Tobaksmonopolets cigarrer bidraga Ni till att skaffa arbete åt svenska cigarrmakare.

Stockholm i november 1921.

AKTIEBOLAGET SVENSKA TOBAKSMONOPOLET».

Jag skulle icke klandra monopolbolagets styrelse för nämnda åtgärd, om monopolbolaget begränsat garantins giltighet till de månader, under vilka en utredning kunde slutföras, som utvisade anledningen till förskjutningen i försäljningen av inhemska och utländska cigarrer. En så tillmätt giltighetstid var behöflig, för den händelse resultatet skulle visa, att anledningen var en förskjutning i produktionskostnaderna, en omständighet som borde föranleda beslut av riksdagen om förändring i det nu utgående skyddet. Men att utfästa sig att lämna dessa stora extra förmåner åt mellanhänderna under en tid av 13 månader framåt, vittnar, enligt min uppfattning, icke om den affärsmässiga ledning, som man med all rätt kan fordra hos aktiebolaget svenska tobaksmonopolet.

För riksdagen gäller det att noga tillse, att icke ett ökat skydd lämnas åt ett monopolbolag, förrän en fullständig utredning föreligger, som visar behovet av ett ökat skydd, ty i annat fall kan följden bli den, att det ökade skyddet möjliggör, att behöfliga ändringar i bolagets drift icke genomföras.

Som ett bifall till propositionen eller utskottets hemställan kommer att verka som ett importförbud beträffande de billigare utländska cigarrer, har förslaget av mången uppfattats som en åtgärd att även monopolisera importhandeln av dessa billigare cigarrer och låta den av 1914 års riksdag beslutade fria importhandeln i realiteten bli ett värdelöst ord i författningen. Om statsmakterna verkligen önska upphäva eller beskära den fria importhandeln av cigarrer och andra tobaksvaror, bör ett dylikt beslut ej fattas, förrän en allsidig utredning visat de konsekvenser, som ett dylikt beslut drager med sig.

Hårt drabbas i sanning mången rättskaffens köpman, som har tobaksvaror på nederlag, av det beslutade importförbudet, om propositionen eller utskottets hemställan godkännes av riksdagen. Jag har

vid frågans behandling i utskottet yrkat, att utskottet måtte, under förutsättning av bifall till utskottets hemställan, föreslå stadgande om bemyndigande för Kungl. Maj:t att i synnerligen ömmande fall efter verkställd utredning lämna en viss ersättning åt köpmän, vilka vid importförbudets införande hade tobaksvaror å nederlag och vilkas ekonomiska ställning till följd av importförbudet allvarligen rubbats, men icke ens denna blygsamma begäran har vunnit majoritet i utskottet, och gällande bestämmelser förhindra mig att framföra detta yrkande i en reservation.

På grund av vad jag sålunda anført, hemställer jag,

att riksdagen måtte, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 14 och herr Nylanders motion II: 166,

1) antaga följande förslag till

Förordning angående särskild skatt å tobaksvaror.

Härigenom förordnas som följer:

För tobaksvaror, som av monopolets utövare här i riket försäljas eller eljest utlämnas, ävensom för tobaksvaror, som enligt 22 § i förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket av handlande med tobaksvaror till riket införas, skall utöver den skatt, varom förmåles i 18 § av nämnda förordning, utgå särskild skatt med nedanstående belopp:

för cigarretter	0.5	öre för 1 st.
» karvad tobak.....	1.20	kr. » 1 kg.
» spinn-, press- och rulltobak.....	0.70	» » 1 »
» snus	0.40	» » 1 » .

Den särskilda skatten skall inberäknas i det i 17 § av nämnda förordning omförmälda priskurantpris och skall i fråga om tobaksvaror, som till riket införas, till monopolets utövare erläggas samtidigt med licensavgiften.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen, enligt å densamma meddelad uppgift, av trycket utkommit i Svensk författningssamling, samt

gäller till och med den 30 juni 1923; och skall förordningen tillämpas jämväl å sådana av handlande med tobaksvaror till riket införda, i tullverkets förvar befintliga tobaksvaror, för vilka före den 9 januari 1922 licensavgift icke erlagts.

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att å statens vägnar med aktiebolaget svenska tobaksmonopolet träffa tilläggsöverenskommelse till det mellan staten och bolaget den 12 februari 1915 upprättade kontrakt angående utövandet av svenska statens tobaksmonopol i huvudsaklig överensstämmelse med följande förslag:

»Emellan svenska staten samt aktiebolaget svenska tobaksmonopolet är följande tilläggsöverenskommelse träffad till det den 12 februari 1915 emellan ingångna avtal:

Bolaget förbinder sig att, på sätt i § 6 av nämnda kontrakt finnes stadgat, till staten erlagga skatt till belopp, motsvarande jämväl de enligt förordningen den 1922 angående särskild skatt å tobaksvaror gällande skattesatser, samt att i den ordning, samma paragraf omförmäler, till statskontoret inleverera sålunda upplupna skattebelopp.»

3) under förutsättning av bifall till vad sålunda föreslagits, antaga följande förslag till ändrad lydelse av anm. 2 till rubrikerna nr 196 och 197 i tulltaxan:

»2. Vid förtullning utgör

a) för kvantitet icke överstigande den av Kungl. Maj:t enligt 3 mom. av nämnda paragraf fastställda för cigarrer och cigarrcigarretter 25 kr. per kg.

» cigarretter 30 » » »

» arbetad tobak, andra slag 6 » » »

b) för vad som överskjuter den under a) härovan åsyftade kvantitet

för cigarrer och cigarrcigarretter 50 kr. per kg.

» cigarretter 60 » » »

» arbetad tobak, andra slag 12 » » »

Efter de därför.»

av herr *Lithander*, vilken anfört:

»Kungl. Maj:ts proposition nr 14, som avser att öka tullskyddet för den svenska tobaksvarutillverkningen så att tullen skulle komma att utgöra cirka 40 à 50 procent av varans värde, vilket till sina verkningar i många fall torde vara liktydigt med ett importförbud, har jag ej kunnat biträda.

Om en näring, så som är fallet med den svenska tobaksindustrin, redan nu har allt efter varornas art ett tullskydd av från cirka 25 till cirka 40 procent på värdet och därtill utövas som monopol, där alltså all inhemsk konkurrens är utesluten, och den utländska importen även drabbas av den skatt till staten, som inhemsk tillverkning har att erlägga, då arbetar den svenska tobaksindustrin så omgärdad av skydd, att det torde kunna betecknas såsom enastående.

Sinar under dylika förhållanden denna viktiga skattekälla och tobaksmonopolet icke kan tävla med utlandet, torde nog botemedlet få sökas på andra vägar än genom en så abnorm höjning av importbeskattningen, som Kungl. Maj:t föreslagit.

Andra svenska industrier, dels oskyddade, dels skyddade med tull till ett fåtal procent av varuvärdet, industrier, som ej drivas i monopolform utan under skarp tävlan med in- och utland, hava fåfängt vädjat om en ringa utökning av tullskyddet för att kunna tävla även de med konkurrens från länder med deprecierad valuta.

Kungl. Maj:ts proposition nr 14 synes mig framför allt vara ett märkeligt bevis på, att staten icke kan driva ekonomisk verksamhet icke ens högt tullskyddad och när den frigjorts från inhemsk tävlan, och utgör en kraftig varning mot att fortsätta på statsmonopolernas väg.

I avseende på skatteinkomsterna vid ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag vill jag ställa i starkt tvivelsmål att de bliva vad Kungl. Maj:t har beräknat.

Importen har tillfört statskassan icke oväsentliga inkomster (det är att märka, att svenska tobaksmonopolet själv importerat avsevärda mängder i utlandet tillverkade tobaksvaror); dessa inkomster bortfalla, om den av Kungl. Maj:t föreslagna ytterligare importbeskattningen åsättes, och det torde nog vara rätt så ovisst, om staten får kompensation i en ökad inhemsk tillverkning. Samma erinringar kunna göras beträffande utskottets förslag.

Den kungl. propositionen tager ej hänsyn till de berättigade krav på ersättning för förlorad näring, som ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle innebära. Detta kan även sägas om utskottets förslag och

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 7 saml. 4 häft. (Nr 5.) 4

en eventuell ersättning synes mig ej heller rimligtvis kunna begränsas till enbart de mest ömmande fallen.

Därest Kungl. Maj:ts eller utskottets förslag bifalles och om en nederlagsinnehavare icke utan förlust till förhöjda tullsatser kan uttaga sina varor, borde staten träffa överenskommelse med tobaksmonopolet om att detta skulle övertaga nederlagsgodset till varuägarens självkostnadspris.

Ett bifall till det i herr Nylanders motion nr 166 såsom alternativ 1. framställda förslaget synes mig bäst tillgodose såväl statens som enskildas intressen under förhandenvarande förhållanden, och får jag därför yrka,

att riksdagen måtte, med bifall till alternativ 1. i herr Nylanders motion II: 166, avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 14.»;

av herr *K. A. Nilson*, som *beträffande skattesatsen för inom riket tillverkade cigarretter* anfört:

»Ehuru jag, om ock med viss tvekan, biträtt utskottsmajoritetens förslag i övrigt, har jag dock icke kunnat finna utskottets förslag till skattesats för inom riket tillverkade cigarretter rätt avvägd.

Cigarretten är av tobaksvaror ur konsumtionssynpunkt den ojämförligt största artikeln — under 1921 försålde enbart av monopolets tillverkning 1,373,400,000 st. — genom vilken hela det av finansministern beräknade skattebeloppet hade kunnat uttagas, utan att skattesatsen behövt bliva alltför orimlig. Då nu emellertid Kungl. Maj:t nöjt sig med att föreslå skattesatsen i detta fall till 0.5 öre per styck och byggt denna framställning på förslag från såväl tobaksmonopolets styrelse som ock denna styrelses jourhavande direktör har det synt mig fullt betryggande att vidbliva vad Kungl. Maj:t härvid föreslagit.

Den nedsättning av skattesatsen utskottet föreslår föranleder, enbart på denna punkt, en minskad skatteintäkt, efter 1921 års omsättning beräknad, å 1,373,400 kronor, en summa, som, med hänsyn dels till det kända stora inkomstbehovet och dels till osäkerheten om intäktens storlek på en del andra punkter, icke får anses föraktlig, helst den också helt visst kunnat utan olägenhet uttagas.

För utskottets motiv till sänkning av skattesatsen: relationen till skatten å *importerade cigarrer*, har icke givits och torde icke kunna givas något belägg. Icke heller torde invändningen, att den ökade skattesatsen skulle minska omsättningen och såmedels minska skatte-

intäkten, förtjäna avseende. Frånsett att 0.1 öre mer eller mindre i priset på en cigarrett knappast ändrar omsättningen, torde man dock kunna utgå ifrån att även om omsättningen minskades skulle dock skatteintäkten bliva minst lika stor som enligt utskottets förslag. Dessutom bör väl, med hänsyn därtill att cigarrettförbrukningen gripit så oroväckande omkring sig bland ungdomen och barnen (t. o. m. flickorna) en försvårad åtkomst och en minskad förbrukning böra hälsas endast med glädje och tillfredsställelse.

Jag har därför yrkat, att utskottet skulle i likhet med Kungl. Maj:t föreslå,

att den särskilda skattesatsen för i riket tillverkade cigarretter måtte bestämmas till 0.5 öre per styck.»; samt

av herr K. A. Nilson, mot viss del av motiveringen.